БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарынын область Совединиң органы

1955 чылда үндезилетингеи

1953 ОКТЯБРЬ 28 СРЕДА № 211 (2896)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Күрүне болгаш кооператив садыынын ажылдакчылары! Совет садыгны бүгү хемчег-биле калбартып, хоорайга болгаш көдээге аъш-чем болгаш үлетпүр бараанарынын садыын экижидип, магазиннерниң болгаш хөй-ниити чемненилге черлериниң четкизин калбартыңар!

(Октябрьнын социалистиг Улуг революциязынын 36 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

КОММУНИСТИГ ПАРТИЯНЫҢ ДАЙЫНЧЫ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 36 чыл оюнга Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң парлатынып үнген Кыйгырыгларын совет улус улуг сорук кириишкин-биле уткаан. Ол Кыйгырыглар совет күрүненин иштики болгаш даштыкы политиказын тодаргайы-биле илергейлеп турар.

Бо хүннерде бистиң совет улус-биле кады бүгү делегейниң ажылчы чоннары мындыг сөстерни улуг ынакшыл-биле катаптаарлар:

—Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 36 чыл ою делгерезин!

Октябрьның социалистиг Улуг революциязы кижи төрелгетенниң төөгүзүнге чаа үени—капитализмниң буурап дүжериниң болгаш социализмниң тиилээриниң үезин ажыткан.

1917 чылда тургустунган совет эрге-чагырга бодунуң баштайгы хоойлуларының бирээзи—тайбың дугайында алдарлыг декретти бадылап үндүрген. Ол төөгүлүг ленинчи декрет Россияның болгаш бүгү чурттарның улустарының күзел соруун болгаш чүткүлүн илереткен. Моон ужурунда бистиң партиявыстың мындыг сөстери депшилгелиг кижи төрелгетенни сорук киирип турар:

—Улустар аразынга тайбың делгерезин!

Сонуургалдыг чурттарның ботботтарының дугурушканынга үндезилээш, тайбың арга-биле шиитпирлетинип шыдавас болгу дег маргылдаалыг азы шиитпирлетинмес айтырыг чок!

Совет чазактың бо сөстерде илеретинген принциви тайбынга ынакшылдыг бүгү кижилериң эргеажыктарынга болгаш күзел чүткүлүнге шуут дүгжүп турар.

Бистиң коммунистиг партиявыс совет улусту совет патриотизмниң, интернационализмниң угаан бодалынга кижизидип турар. Бистиң чурттун үлегери-биле улус демократиязының чурттарының улустары, улуг кыдат улус боттарының экономиказын болгаш культуразын чедиишкиниг хөгжүдүп турарынга совет кижилер бистер өөрүп, чоргаарланып турар бис.

СЭКП ТК-ның октябрь Кыйгырыглары бистиң чуртувуска коммунизм тургузары дээш демиселдиң тодаргай сорулгаларын айтып турар. Ол Кыйгырыгларны совет кижилер боттарының ажыл-чорудулгазынга программа кылдыр хүлээп ап турар.

—Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Ажылчын аңгының, колхозчу тараачыннарның, бистиң бүгү улузувустун амыдыралының деннелин шиитпирлии-биле бедидеринче угланган партияның болгаш чазактың политиказын амыдыралга боттандырарын хандыраал! Улустуң хереглелиниң бараанарын бүдүрүп үндүреринин күчүлүг көдүрлүүшкүнүн чедип алыыл!

Коммунистиг партия совет кижилериниң күжениишкиннерин улус ажыл-агыйының күчүлүг көдүрлүүшкүнүнче угландырбышаан, беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседир, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн могаг чокка бедидер, продукцияның шынарын бедидип, оон бот-үнезин чиигедир дээш социалистиг чарышбиле чаа-чаа чедиишкиннер чедип алырынче үлетпүрнүн бүгү адырларының ажылдакчыларын кыйгырып турар.

Коммунистиг тургузуушкуннуң программазының бир кол кезээ болза, социалистиг индустрияның күчүлүг өзүлдезинге үндезилээш, көдээ ажыл-агый продуктуларының элбекшилин тургузары болур деп үвени СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумуу айыткан. Бо сорулганы Кыйгырыгларда тодаргай илередип турар.

—Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Чоокку ийи-үш чылдарда аъш-чем продуктуларының талазыбиле бистиң чурттун чонунун өзүп турар хереглелдерин четчири-биле хандырар болгаш чиик база аъш-чем үлетпүрүн чиг-эт-биле хандырар төлээде, социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының күчүлүг чаа көдүрлүүшкүнү дээш демисежинер!

Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилериниң мурнунда улуг болгаш харыысалгалыг сорулга салдынып турар. Ол болза, көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларының дүжүттүүн улуу-биле бедидери, мал ажылын бүгү хемчег-биле хөгжүдүп, оон продуктулуун көдүрери, картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезиннң дүрген өзүлдезин хандырары болур.

Ажылчы чоннарның өзүп турар материалдыг болгаш культурлуг хереглелдерин хандырар дээш могаг чок демисежиринче садыгның болгаш чурт үлетпүрүнүн ажылдакчыларының мурнунга партияның кыйгырыгларында тодаргай сорулганы салып турар.

Коммунистиг партияның кыйгырыгларын күүседир дээш могаг чокка демисежири—хереглел кооперациязының болгаш чурт үлетпүрүнүн ажылдакчыларының хүндүлүг болгаш алдарлыг хүлээлгези ол. Совет кижилериң чаагай амыдыралын улам экижидеринче партияның болгаш чазактың улуг сагыш салыышкынының бир тодаргай херечизи болза, совет садыгны улам ынай хөгжүдер хемчеглер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалы болур. Ол доктаалды күүседиринче угланган шиитпирлиг хемчеглери алыры—партия, совет болгаш садыг организацияларының чугула сорулгазы болур.

Коммунистиг тургузуушкуннуң хереэнге совет эртем, литература болгаш уран-чүүл чугула рольду ойнаар хүлээлгелиг. Моон ужурунда мурнакчы совет эртемни, литератураны болгаш уран чүүлү бүгү талазыбиле хөгжүдүп сайзырадырынче совет интеллигенцияны Коммунистиг партия кыйгырып турар. Партияның кыйгырыгларын бистиң интеллигенциявыс кезээде күүседип келген болгаш моон сонгаар-даа алдарлыбиле күүседип, бистиң Төрээн чуртувусту бүгү делегейге улам-на алдаржыдар.

Бистер совет кижилер Совет күрүненин күчү-шыдалын быжыглаар дээш могаг-шылаг чок ажылдаарышаан, социалистиг Төрээн чуртувус бүгү кижи төрелгетенниң авангардычында чоруп, коммунизмче оруклбиле бүзүрелдиг бурунгаарлап турары дээш чоргаарланып турар бис. Бо хүннерде СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларынын мындыг сөстери Советтер чуртунун бүгү улустарының дылдарында чангыланып турар:

—Бистиң чурттун улустарының найыралының болгаш алдарының багаңазы, бүгү делегейге тайбыңны бузулбас чөлеңгижи—Совет Социалистиг Республикаларның улуг Эвилели делгерезин!

Коммунизм тургузукчузу—улуг совет улус делгерезин!

—Коммунизмни тургузары дээш демиселге совет улустуң башкарыкчы болгаш удуртукчу күжү—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

Ленин — Сталинның тугунун адаа-биле, Коммунистиг партияның улуургузазы-биле коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар!

Эш Сафроновту Күш-ажылдың Кызыл Тук ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчызы эш А. М. Сафроновтун төрүтүнген хүнүнден бээр бежен хар харлаанын холбаштыр база оон Совет күрүненин мурнунга алдар-хавыяазын демдеглевишаан, Арсений Михайлович **Сафроновту Күш-ажылдың Кызыл Тук** ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1953 чылдың октябрь 23.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитединде

Совет садыгны улам ынай хөгжүдер хемчеглер дугайында

Улустуң хереглелиниң бүгү бараанары-биле чоннуң хандырылгазын улуу-биле бедидер болгаш ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигенцияның, бүгү совет кижилериң материалдыг чаагай байдалын улам ынай экижидер талазыбиле соңгаарладып болбас сорулгаларны шиитпирлээринге бараан саарылгазын бүгү хемчег-биле калбартыры болгаш күрүне, кооператив болгаш колхоз садыын организастаарын экижидери улам-на чугула ужур-дузалыг болуп турар.

Социализм үезинде садыг болза, социалистиг ниитилелдиң кежигүннериниң аразынга хереглел үүлдерин хуваарының кол формазы болур болгаш үр-ле болуп арттар, оон аргазы-биле ажылчы чоннарның өзүп турар хууда негелделерин хандырар.

Амгы үеде сорулга болза, совет садыгны хөгжүдериниң хереэн дыка бурунгаарладыры болгаш чоокку ийи-үш чылдарда чонга эргежок чугула бүгү бараанарны хоорай бүрүзүнге, көдээ район бүрүзүнге үзүктел чок садарын хандырары, садып алыкчыларны хандырарын дыка экижидери болгаш хереглекчилериң доктаамал өзүп турар негелделерин хандырары амгы үениң, техникабиле деритинген садыг черлериниң четкизин калбаа-биле нептередири база үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның бүдүрүп турар хереглел үүлдериниң улам өзүп турар бараанарын хереглекчиге дүрген чедирерин организастаары болур.

Бистиң чуртта бараан саарылгазы чайгылыш чок өзүп турар хиреэинде, чамдык бараанарга чоннуң хереглели ам-даа долу эвес хандырыныр турар. Садыгның улам ынай хөгжүлдезинге болгаш чоннуң хандырылгазын экижидеринге шаптык болуп турар улуг четпестер садыгның организациязында бар.

Садыг организациялары чоннуң негелделерин багай өөренип көрүп турар болгаш бараанарның хуваалдазынга болгаш сөөртүп чедиринге улуг алдагдалдарны кылып турар. Чамдык районнарда чонга эргежок чугула бүгү бараанарның садыглаашкыны амга чедир таарыштыртынмаан; четчир санныы-биле бар бараанарны садыгга үзүктелдирер чоруктарны болдуруп турар.

Садыг организациялары чонга нететинип турар бараанарны бүдүрүп үндүрер болгаш шынарын экижидер хереткиң талазы-биле үлетпүрге кошкак негелде-хамаарылгалыг болуп турар болгаш садыг четкилеринге үлетпүрнүң берип турар бараанарының шынары дээш демиселди четпес чорудуп турар.

Үүрмектеп садар садыг четкизиниң организациязында болгаш тарадыр тургускулаанында улуг четпестер бар.

Садыг черлери амгы үениң садыг болгаш соодулга дериглери-биле кошкак хандыртынган болгаш бараанарны кадагалаарынга, сорттировкалаарынга болгаш ол бараанар-биле садыг четкилерин планныг хандырарынга хереткиг чогуур складтар чок болуп турар. Складтарда үдүрүлге-дүжүрүлге болгаш өске-даа хөй күш кирер ажылдар механизастатынмаан.

Хөй-ниити чемненилгезиниң херээниң организациязы чоннуң өзүп турар негелделериндан хожудап каап турар. Чамдык хоорайларда, районнар төптеринде болгаш ажылчын суурларда столоваялар, чайнаялар болгаш хөй-ниитиниң өске-даа черлери чедишпес. Хөй-ниити чемненилгезиниң хөй-хөй черлеринде чемненикчилерни хандырарын экижидер дугайында багай сагыш салып турар, чемненикчилер дүштеки чемнер болгаш закуска чемнер алыр дээш хөй үе-шак эрттирер ужурга таваржып турар. Салыр чемнерниң ассортиментизи барык-ла чаңгыс-аай болгаш белеткеп турар чемнерниң шынары бедик эвес. Хөй-ниити чемненилге черлери технологтуг болгаш соодулга дерилгелери-биле, а чамдык таварылгаларда эки савалар-биле болгаш столовая хереке-лдери-биле четпес хандыртынган.

Колхозтарның болгаш колхозчуларның талазындан садытта өзүп турар негелделериндан көдээде садыг дыка хожудап турар. Хүн-бүрүде негетинер бараанарны, ол ышкаш ажыл-агыйга хереткиг: ыяш, гуйбу, черепица болгаш өске-даа бараанарны садары көдээ черлерде четпес организастатынган.

Хереглел кооперациязының универсалдыг магазиннери хөй-хөй районнар төптеринде чок. Доктаамал садыг четкизи чок улуг эвес суурларының болгаш көдээлериниң чоннуң багай хандырып турар.

Хереглел кооперациязының организациялары хуучуларны кооперативтериниң ажылынга идепкейлиг киржиринче болгаш садыг хынаалдазынче четпес хандыдып турар.

Колхоз садыын калбартырында улуг четпестер бар. Колхозтарда болгаш колхозчуларда артып турар, хоорай чонунуң хереглеп турары көдээ ажыл-агый продуктуларын садып алырын багай организастап турар.

Совет садыгның хөгжүлдезинге улуг көдүрлүүшкүнү хандырарын барымдалааш, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитединиң **доктаатканы болза:**

1. Бараан саарылгазын улам ынай хөгжүдер болгаш садыгның организациязын экижидер дугайында

1. Күрүне болгаш кооператив садыының үүрмектеп садар бараан саарылгазының хемчээлин беш чыл планы-биле 1955 чылда 70 хуу кылдыр көрдүнген турганындан 1950 чылга деннээрге 1954 чылда 72 хуу (деннештирер өртектер-биле) улгатырар, тодаргайлаарга беш чыл планының онаалдазын 1954 чылдала ажар; 1950 чылга деннээрге, 1955 чылда үүрмектеп садар бараан саарылгазын 2 катап хире көвүдедирип хандырар.

2. Аъш-чем болгаш үлетпүр бараанарын чонга садарын 1954 болгаш 1955 чылдарда улуу-биле көвүдедир болгаш беш чыл планында доктаатынган онаалдадан 1950 чылга деннээрге 1955 чылда бараанарның рынок фондуларын моон адаанда хемчээлдерге өстүрерин баш бурунгаар көөр:

	Беш чыл планы-биле 1955 чылда доктаатынган өзүлдези	1955 чылда чаа даалга
Эьт продуктулар	90 хуу	2,3 катап
Балык продуктулар	70 хуу	2,1 катап
Сүт саржаа	70 хуу	1,9 катап
Быштак	2 катап	2,2 катап
Үнүш үзү	2 катап	2,6 катап
Чигир	2 катап	2,3 катап
Виноград арагазы	2 катап	2,4 катап
Хеп	80 хуу	2,4 катап
Пөстер	70 хуу	1,8 катап
Оон иштинде дүк болгаш торгу пөстер	—	2,4 катап
Эр, хереэжен уктар	2 катап	2,2 катап
Трикотаж	2,2 катап	2,7 катап
Мебель	3 катап	4,0 катап
Демир савалар	2,5 катап	4,9 катап
Чадаг-тергелер	3,5 катап	5,5 катап
Даараныр машиналар	2,4 катап	5,1 катап
Радиоприемниктер болгаш телевизорлар	2 катап	4,4 катап
Шактар	2,2 катап	2,6 катап
Оон иштинде хол шактары	—	4,7 катап
Бажың иштинге соодулгалар, хеп чуур машиналар болгаш бок-доозун сордурукчулары	каш катап	10-дан ажыг катап

Кол-кол аъш-чем болгаш үлетпүр бараанарының рынок фондуларын улам ынай көвүдедирин 1950 чылга деннээрге, 1956 чылда моон адаанда хемчээлдерге баш бурунгаар көөр:

Эьт продуктулар	2,6 катап
Балык продуктулар	2,3 катап
Сүт саржаа	2,1 катап
Үнүш үзү	2,8 катап
Чигир	2,4 катап
Пөстер	2 катап
Идиктер	2 катап
Даараныр машиналар	5,9 катап
Чадаг-тергелер	6 катап
Радиоприёмниктер болгаш телевизорлар	5,3 катап
Мебель	4,8 катап

3. ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга хүлээдири болза:

а) бараанларга чоннуң хереглелин шынгыы өөренип көөрүп болгаш бүгү талалыг учётту организастаар база аңаа үндезилээш үлетпүрге чагыглар кылырын, бараанарның курлавырларын шын хуваарын болгаш оларны чурттуң районнарынче сезон хереглелдерин, чоннуң национал база амыдырал талазы-биле онзагай байдалдарын барымдаалап тургаш сөөртүп чедирип турарын хандырар.

Хоорайның болгаш көдээниң чонунуң негелдезин өөренип көөрде бүгүле кол садыг организацияларының—чурттуң янзы-янзы районнарында мөөнеп болгаш үүрмектеп садар магазиннериниң, улуг магазиннериниң, мөөнеп садар бараанарның базаларын, бараанар чедирип бээр дугайында садыг организацияларының чагыгларын, чоннуң негелдезинин өскерилгениниң талазы-биле корреспондент четкизиниң медээлерин, база ол ышкаш садыг организацияларының эрттирип турары садып алыкчылар конференцияларынга хамаатыларның чугаалаан саналдарын ажыглаар;

б) чоннуң негелдезин өөренип көөрүнге үндезилээш, улустуң хереглелиниң бараанарын кылып үндүрүп турар министерстволар-биле кады, рынокка киирип турар бараанарның ассортиментизин үе-үеде эде көрүп, чоннуң хереглевестей берген бараанарын бүдүрүлгеден уштуп үндүрер болгаш оларны бараанарның эң эки сорттары-биле солуур дээш бүдүрүлгениң планнарынче эргежок чугула өскерилгелерни доктааткан чурум ёзугаар киирип турар;

в) үлетпүрден ап турар бараанарының дугайында мөөнеп садар садыгның болгаш мөөнеп садар базаларның харыысалгазын бедиткеш, оларның ажылын дыка экижидер; садыг организацияларының чагыгларын үлетпүрнүң бүдүрүлге черлериниң канчаар күүседип турарын, үлетпүр бараанарының шынарының болгаш ассортиментизиниң талазы-биле садыгның негелделериниң күүсүнүп турарын болгаш бараанарны чедирип бээриниң кол негелделерин сагып турарын хынап контрольдаар кылдыр тускай белеткелдиг болгаш ажылга дуржулгалыг, бедик мергежилдиг ажылдакчылардан бараанарның шынарын болгаш ассортиментизин ылавылаар инспекторларлыг турар;

г) пөс хеп болгаш идик садыының кол эргелелдериниң чаныңга ассортимент кабинеттерин организастаар, үлетпүрнүң бүдүрүп үндүрүп турар бараанарының ассортиментизин өөренип көөрүн, чоннуң негелдезинге дүүштүр бараанарның шынарын болгаш ассортиментизин экижидериниң база чаа кылыгларны калбартып нептередириниң талазы-биле саналдарны белеткээрин ол кабинеттерге онаатан турар;

д) үүрмектеп садар садыг четкизин бүрүн ассортиментилиг бараанар-биле доктаамал хандырып берип турар министерствонуң мөөнеп садар, үндүрер болгаш садыглаар базаларынга пөстүн, хептин, идиктин болгаш өске-даа үлетпүр, а ол ышкаш аъш-чем бараанарының нормативтиг шилчилге-курлавырларын тургузарын 1954 чылда үлетпүр болгаш аъш-чем бараанарының хуваалда планының төлевилелинге баш удур көөр.

4. Рынокка хереглээр бараанарга чагыгларны кызыгаарлаарының (лимиттээриниң) амгы туруп турар практиказы дыка хөй таварылгаларда чоннуң негелдезинге дүүшпес бараанарны садыг организацияларынга үлетпүрнүң албадап дөгээринге, артык бараанарның мөөнетинеринге чедирип турар болгаш чоннуң негелдезин эң эки хандырарының сорулгазын шиитпирлээринге моондак болуп турарын барымдалааш, үлетпүрге садыг организацияларының чагыгларын лимиттээр чоруктуу узуткаар дээш дефициттиг ховар хевирлериниң болгаш сорттарның бараанарын бүдүрер чоруктуу улгатыр көөрүн ССРЭ-ниң Күрпланынга, министерстволарга болгаш ведомстволарга дагзыр.

Бараанарны чагыглар ёзугаар дужаап турарын шыңгыы контрольдаарын болгаш чагаан ассортиментилерден хажып турар база негелделерге ажыглатынмас бараанарны хүлээп албазын садыг организацияларынга хүлээдир.

Бараанарны садыг организацияларынга доктаатынган ассортимент ёзугаар база оларны чагаанынга дүгжүп турар бедик шынарлыг кылдыр чогуур өйүнде, долузу-биле дужаап турарын бүдүрүлге черлериниң директорларынга, бүдүрүлгелериниң саарылга килдистериниң начальниктеринге хүлээдир.

5. Бараанар дужаалгазының амгы турар кол негелделери бараанарның шынары дээш демиселди күштелдириниң сорулгаларын харыылавайн турарын барымдалааш, бараанарның шынарының, ассортиментизиниң болгаш хуусаларының дугайында дужаакчыларның болгаш садыг организацияларының харыысалгазын бедидип турар бараанар дужаалгазының чаа кол негелделерин дужаакчы министерстволар-биле кады бир ай хуусаа иштинде ажылдап кылгаш, доктаатынган чурум ёзугаар бадылаарын ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга болгаш Центросоюзка хүлээдир.

6. Фабрикага дараан хепти садары-биле чертелештир садыг организацияларының ательезинге болгаш мастерскаяларынга артельниң материалдарындан болгаш чагыкчыларның материалдарындан чоннуң хуузунда чагыын ёзугаар дээди шынарлыг хепти даарап, садыглаарын ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга хүлээдир. Хуу чагыг даараарының бар турар ателье четкизин болгаш хуу чагыг даараарының мастерскаяларын ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга 1954 чылдың январь 1-ден эгелээш шилчидип бээрин ССРЭ-ниң Калбак хереглел бараанар үлетпүрүнүң министерствозунга оон-биле холбаштыр хүлээдир.

Чер-чер үлетпүрүнүң, үлетпүр болгаш хереглел кооперациязының бүдүрүлге черлеринге хамаатыларның чагыгларын ёзугаар хуузунда чагыг хеви даараарын калбартырын болгаш ол хереткі тургузарын шынгыы экижидерин эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге, центропромсоветке болгаш Центросоюзка хүлээдир.

7. Ном садыглаашкынын улам ынай хөгжүдер сорулга-биле 1954—1955 чылдарда ном магазиннерин чурттуң бүгү районнар төптеринге ажыдарын база хоорайларга болгаш ажылчын суурларга ном магазиннериниң четкизин улгатырарын ССРЭ-ниң Культура министерствозунга хүлээдир.

Көдээ черлерге ном садарын 1955 чылда 1953 чылга удур ийи катап улгатырарын Центросоюзка хүлээдир.

8. Калбак хереглел бараанарының бүдүрүлгезин планнаар болгаш ол бараанарны садыг организацияларынга чогуур шынарлыг база рынокту негелделери-биле дүгжүр ассортиментилиг дужаарының контролюн хандырар тускай эргелелдерни азы килдистерни Төп аппараттың составынга тургузуп алыр эргени Машина тудуунуң министерствозунга, Транспорт болгаш аар машина тудуунуң министерствозунга, Электри станцияларының болгаш электри үлетпүрүнүң министерствозунга, Ужар-чүүл үлетпүрүнүң министерствозунга, Химия үлетпүрүнүң министерствозунга, ССРЭ-ниң Ыяш болгаш саазын үлетпүрүнүң министерствозунга тыпсыр.

(Уланчызы 2-ги арында).

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвулелинде болгаш СЭКП Төп Комитединде

Совет садыгны улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында

(Уланчызы. Эгези 1-ги арында).

Калбак хереглел бараааннарыныҥ бүдүрүлгезин болгаш садыг организацияларынга дужаарын контрольдаар чорукту министрниҥ бирги оралакчызынга даҥдыраарыз үстүнде айыткан министерстоларныҥ министрлеринге хүлээдир.

9. Үлетпүр бараааннарын савалап шарыырын болгаш маркалаарын дыка экижидер төлээде, ол херектиҥ амгы үедеги негелделерин хандырбайн турар албан дужаалдарны болгаш техниктиг байдалдарны ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунуҥ болгаш Центросоюзтуҥ киржилгези-биле 1954 чылдыҥ январь 1-ге чедир эде көөрүн болгаш бодунуҥ саналдарын ССРЭ-ниҥ Күрпланынга киирерин ССРЭ-ниҥ Калбак-хереглел бараааннар үлетпүрүнүҥ министерствозунга болгаш өске-даа үлетпүр министерстоларынга хүлээдир.

Чазакка шиитпирлээри негетинип турар саналдарныҥ талазы-биле түннелин ССРЭ-ниҥ Министрлер Чөвүлелинге бир ай хуусаа иштинде киирерин ССРЭ-ниҥ Күрпланынга дагзыр.

10. Калбак хереглел бараааннарыныҥ ат-даҥзызын болгаш албомнарын 1954 чылдыҥ январь 1-ге чедир белеткээш, садыг организацияларыныҥ хереглелин хандырыптар саныг кылдыр 1954 чылдыҥ баштайгы чартында парлап үндүрерин ССРЭ-ниҥ Калбак хереглел бараааннар үлетпүрүнүҥ министерствозунга, ССРЭ-ниҥ Аҥыш-чем бараааннар үлетпүрүнүҥ министерствозунга, ССРЭ-ниҥ Ыяш болгаш саазын үлетпүрүнүҥ министерствозунга, металлургия үлетпүрүнүҥ министерствозунга, Машина тудуунуҥ министерствозунга, Транспорт болгаш аар машина тудуунуҥ министерствозунга, Электри станцияларыныҥ болгаш электри үлетпүрүнүҥ министерствозунга, Камгалал үлетпүрүнүҥ министерстозунга, Ужар-чүүл үлетпүрүнүҥ министерствозунга, Химия үлетпүрүнүҥ министерствозунга, РСФСР-ниҥ Черчер болгаш одалга үлетпүрүнүҥ министерствозунга база Центропромсоветке хүлээдир.

11. 1953 чылда садыг организацияларыныҥ орулгаларындан кирген санажылгаларны кызырганыныҥ күсели-биле, а хереглел кооперациязынга орулгаларны кызырганыныҥ күсели-биле 600 миллион рубль чедир ниити түннүг, ооҥ иштинде күрүне садыныҥ организацияларынга —400 миллион база хереглел кооперациязынга—200 миллион рубль болур кылдыр кызырганы-биле садыг организацияларында мөөҥнетиҥген эрткен чылдарда үнген, эргижиреэн фасоннарлыг болгаш модельдерлиг бараааннарныҥ өртээн 1953 чылдыҥ IV кварталында ортумаа-биле 30 хуу чедир кудуладып тургаш, ол бараааннарны бүрүн садыглап доозар болгаш эде ажылдап кылыр хемчеглери алырын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга, Центросоюзка болгаш садыг четкилиг министерстоларга хүлээдир.

ССРЭ-ниҥ Калбак хереглелдиҥ үлетпүр бараааннарыныҥ министерствозундан алдынган, элээн каш чылдарда мөөҥнетиҥип чыткан бараааннарыныҥ (идик, даараглыг кылыглар, алгы галантерея болгаш өске-даа) өртээниҥ чиигедиишкиниҥ ССРЭ-ниҥ Калбак хереглелдиҥ үлетпүр бараааннарыныҥ министерствозунуҥ 1953 чылда орулгазындан шилчилгелерни кызырганыныҥ күсели-биле 90 миллион ниити түннүг кылдыр 1953 чылдыҥ октябрьда чорударын ССРЭ-ниҥ садыг министерствозунга дагзыр.

Айытынган бараааннарыныҥ өртээн чиигедир чурумну ССРЭ-ниҥ Саҥ министерствозу-биле кады 7 хонук хуусаа иштинде доктаадырын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга дагзыр.

12. ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга болгаш боттарыныҥ эргезинге хөй-ниити чемненилге черлерлиг өске-даа министерстоларга база ведомстоларга хүлээдири болза:

Чуртта хөй-ниити чемненилге черлериниҥ ажыл-хереэн бүгү тала-биле хөгжүдер болгаш экижидер хемчеглери алыр, эки деритинген столоваяларныҥ, рестораннарныҥ, закусочнаяларныҥ, чайнаяларныҥ болгаш буфеттериниҥ четкизин эҥ чоокку ийи-үш чылдарда дыка калбартырын хандырар, а ол ышкаш белеткеп салыр чемнериниҥ шынарын экижидер, ассортиментизин элбедир болгаш хереглекчилерге бараан болурунуҥ культуразын бедидер;

хереглекчилерге дүрген болгаш культурлуг бараан болур төлээде чемниҥ белеткээриниҥ калбак механизациязын, хөй-ниити чемненилгезиниҥ бүдүрүлге черлерин полуфабрикаттар-биле хандырар белеткелчи—столоваяларны организастаарын, улуг-улуг хоорайларда закусочнаяларныҥ болгаш хөй-ниити чемненилгезиниҥ өске-даа бүдүрүлге черлериниҥ четкизин дыка калбартырын хандырар.

13. Улус чемненилгезиниҥ айтырыстарыныҥ талазы-биле эртем-шинчилел ажылын экижидер сорулга-биле ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунуҥ ажылдакчыларыныҥ ниити саныын кызырып тургаш, 1954 чылда садыгныҥ болгаш хөй-ниити чемненилгезиниҥ Москва хоорайда эртемшинчилел институдун болгаш Киев хоорайда ооҥ филиалын быжыглаарын болгаш калбартырын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга хүлээдир.

14. Мооҥ адаанда үүлдерни кылып тургаш, чонну хандырарын экижитпишаан, саарылга чарыгдалдарын кудуладыр хемчеглерни алырын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга, Центросоюзка болгаш садыг четкилиг министерстоларга хүлээдир:

камналганыҥ чурумун күштелдирер, ажыл-агый санажылгазын быжыглаар, администрация эргелел чарыгдалдарын, бараааннар болгаш савалар чидириглерин, а ол ышкаш дузалакчы ажылдакчыларны кызырар;

хөй күш үнер ажылдарны механизастаар, савалыг-шарыглыг бараааннар садарын дыка калбартыр, транспортту чеп ажыглаар болгаш авточүк сөөртүрүүҥ өртээн чиигедир;

бараааннарны бүдүрүлге черлериниҥ болгаш үндүрүлге базаларындан улут-улут магазиннерже болгаш садыг организацияларыныҥ базаларынче шуут транзиттеп чедирерин калбартыр.

15. Эът продуктуларын, балык эъди бараааннарны, мал саржаан, хеп аймаан болгаш өске-даа бараааннарны сөөртүп дажыглаарынга хереглээр тускайжыткан автотранспорт хекселдерин машина тудуунуҥ заводтарынга белеткеп кылыр дугайында саналды ССРЭ-ниҥ Аҥышчем бараааннар үлетпүрүнүҥ министерствозу, ССРЭ-ниҥ Калбак хереглел үлетпүр бараааннарыныҥ министерствозу болгаш ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозу-биле кады ССРЭ-ниҥ Министрлер Чөвүлелиниҥ 1952 чылдыҥ январь 16-дагы № 221 доктаалыныҥ 50 база 51 үүлдерин ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунуҥ, эвилелдешкен республикаларныҥ садыг министерстоларыныҥ ажылчыннар хандырар кол эргелелдериниҥ организацияларынга болгаш бүдүрүлгелериниҥ күштүг хевээр болдуруп артырар.

18. Садыг организацияларынга чээли бээриниҥ амгы чурумунга дараазында өскерилделерни киирерин Күрбанкыга хүлээдир:

а) орулгалыг ажылдап турар болгаш боттарыныҥ саарылга хөренгилерин камгалап турар садыг организацияларынга мурнунда берген чээлилер талазы-биле хуусаа эрткен өрелер оларда бар болза-даа, бараааннар өртээ төлээринге 30 хонуктар дургузунда чээли тыпсырын;

б) садыг организацияларынга чээли бээрде негелде талазы-биле төлээр өрелериниҥ түннелинге, ол ышкаш судтан болгаш арбитражтан шииткен түннерге боттарыныҥ хөренгилериниҥ аҥаа киржир хемчээлин кызырар. Маҥаа хамаарыштыр хереглел кооперациязыныҥ организацияларыныҥ талазы-биле боттарыныҥ саарылга хөренгилериниҥ киржириниҥ хемчээлин кызырары бараааннар өртээ төлээринге оларныҥ доктаатыныҥан түннүүн бетики хемчээли камгалатыныҥан турда, ам чорутунуп болур.

II. Садыг четкилерин хөгжүдер дугайында

19. Чоокку 2-3 чыл иштинде хоорай база көдээ район бүрүзүнге чонга эргежок чугула бүгү бараааннарны садары хандыртыҥан турар ужурлуг деп чүвени барымдалааш, база улус хереглелиниҥ бараааннарыныҥ бүдүрүлгези болгаш бараан саарылгазы дыка өскенин өөренип көргеш, 1954—1956 чылдарда хоорайларга болгаш көдээ черлерге дараазында үүлдерни тудары болгаш ажыдары чугула деп санаар:

а) 40 муҥ магазиннерни, оларныҥ иштинден 1954 чылда 10,8 муҥ, 1955 чылда—13,5 муҥ болгаш 1956 чылда 15,7 муҥ магазиннерни. Ооҥ иштинден ССРЭ-ниҥ хоорайларынга, ажылчын суурларынга болгаш районнар төптеринге 9 муҥ тускайжыткан магазиннерни, оларныҥ иштинден аъш-чемниҥ 3 муҥ база үлетпүр бараааннарыныҥ 6 муҥ магазиннерин; областар төптеринге болгаш үлетпүрлүг хоорайларга 100 улуг болгаш ортумак универмаггарны ажыдар;

б) 11 муҥ рестораннарны, столоваяларны, закусочнаяларны, кафеларны, чайнаяларны болгаш буфеттерни ажыдар, ооҥ иштинден 1954 чылда — 3150-ни, 1955 чылда — 3700-түү, база 1956 чылда—4150-ни, ооҥ иштинден:

	1954 ч.	1955 ч.	1956 ч.
Рестораннар болгаш столоваялар	1300	1350	1500
Чайнаялар	350	350	400
Закусочнаялар, кафелер болгаш буфеттер	1500	2000	2250

Чаа магазиннер болгаш столоваялар ажыдарын хоорайларга колдуунда чаа чуртталга бажыннарыныҥ бирги каттарынга оларны сыныырарынын күсели-биле, ынчаарга чаҥгыс каат бажыннар тудуушкунун боттандырып турар хоорайларга болгаш ажылчын суурларга база районнар төптеринге—садыг албан черлериниҥ тускай бажыннар тудуп бээриниҥ күсели-биле чорудар. Чаа тудуп турар садыг албан черлери болза, эки деритинген болгаш садып алыкчыларны культурлуг хандырарыныҥ негелделеринге бүрүн таарышкан турар ужурлуг.

Чорумал садыгны калбартыр болгаш ол сорулга-биле доктаамал садыг четкилери чок чурттакчылыг черлерни хандырарынга 1954—1956 чылдарда эргежок чугула саныг автолавкаларны болгаш автоцистерналарны дериир.

20. Склад болгаш соодулга ажыл-агыйынын хөгжүлдезиниҥ хожудаашкынын узуткаар болгаш хереглел черлериҥе бараааннарныҥ эргежок чугула курлавырын мөөҥнээринге чонну үзүктел чокка хандырарынга байдалдарны тургузар сорулга-биле 1954 — 1956 чылдарда соодулгалар үлетпүр бараааннарыныҥ складтарын, картофель-ногаа шыгжаар черлерни тударыныҥ программазын дараазындагы хемчээлге бадылаар.

575 муҥ тонна ишкир соодулгалары,гастроном болгаш бакалея бараааннарын шыгжаарынга 310 муҥ тонна ишкир складтарны, үлетпүр бараааннарны шыгжаарынга 400 муҥ дөрбелчиҥ метр шөлдүг складтарны, үҥүш үзү шыгжаарынга ишкири 30 муҥ тонна складтарны, ишкири 700 муҥ тонна картофель-ногаа шыгжаар черлерни, чер-черниҥ садыг конторалар ыныҥ болгаш ажылчын хандырылгазыныҥ салбырларынын бөлүктеп садар бараааннарынга 1200 муҥ дөрбелчин метр шөлдүг складтарны.

21. Садыг четкизи бар министерство болгаш ведомство бүрүзүнүҥ эйыы-биле бо доктаалдыҥ 19 болгаш 20 үүлдери-биле доктаатыныҥан онаалдаларны барымдалааш, 1954—1956 чылдарда магазиннер, универмаггар, складтар, соодулгалар тударыныҥ болгаш тускайжытынган магазиннер ажыдарыныҥ планнарын ССРЭ-ниҥ Күрпланы-биле дугурушканын ёзугаар ай хуусаа иштинде бадылаарын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга хүлээдир.

22. Магазиннер тудуушкунун ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозундан бадылаан чаҥгыс-аай төлевилелдер азы ооҥ-биле дугурушкан төлевилелдер ёзугаар 1954 чылдан эгелеп боттандырарын; тускайжытынган магазиниҥ хевир бүрүзүнге доктаатыныҥан негелделерге дүүштүр тускайжытынган магазиннериҥ ажыдыышкынын чорударын садыг четкилерлиг министерстоларга болгаш ведомстоларга хүлээдир.

23. Хоорайларга садыг четкилерин чоннуҥ сонуургалдарынга дүүштүр улам шын таарыштыр тургузарын болгаш бо ажыл-хереке четпестерни узуткаарынче угландыр хемчеглер алырын, ол ышкаш садып алыкчыларны хандырарын экижидери чугула негетинип болгу дег черлерге садыг бүдүрүлгелерин калбартыр талазы-биле хемчеглерни чорударын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга хүлээдир.

24. Республикаларныҥ Министрлер Чөвүлелдеринге, крайкүүскомнарга, облкүүскомнарга, хооркүүскомнарга, министерстоларга болгаш ведомстоларга хүлээдири болза:

а) бирги каттарынга садыг бүдүрүлгелери төлевилетинген чуртталга бажыннарыныҥ тудуушкунун боттандырарда тудукчунуҥ күүседип турар ажылынын төлевилел планынга киириштир бүгү бажын талазы-биле төлевилел смета документациязын ажылдап кылыры-биле кады ол бажыннарныҥ бирги каттарынга садыг бүдүрүлгелериниҥ оран-бажынын дериринге херектиг төлевилел смета документациязын ажылдап кылырын;

б) садыг организациялары чуртталга бажыңынга улус көжүп киреери билек-ле садыг бүдүрүлгезин ажыдыптар кылдыр чуртталга бажыңының талазы-биле бүгү тудуг болгаш чазап кылыр ажылдар доозулгуже чедир үш айдан орай эвесте бирги каттарга тудуг ажылдарын доозарын;

в) амгы үеде чогуур сорулгазындан өскээр , эъелетинген магазиннерниҥ, столоваяларныҥ, рестораннарныҥ, базаларныҥ, складтарныҥ болгаш садыг бүдүрүлгелериниҥ өскедаа оран-бажыннарын 1954 чылдыҥ май 1-ге чедир хостаарын, болгаш ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунуҥ болгаш Центросоюзтуҥ организацияларынга дамчыдып бээрин, бо онаалданыҥ күүселдезиниҥ дугайында отчётту ССРЭ-ниҥ Министрлер Чөвүлелинге 1954 чылдыҥ июнь 1-де киирбишаан, садыг организацияларындан оларныҥ эргезинде оранбажыннарны моон сонгаар алыр чорукту болдурбазын;

г) хоорайныҥ туштус районнарынын, кварталдарынын болгаш кудумчуларынын аайы-биле магазиннерни шын таарыштыр тургузарын баш удур көрбүшаан, чаа садыг бүдүрүлгелерин тударынга чер участоктарын өй-шаанда үндүрүп бээрин.

25. 1954 чылдыҥ 1-ги кварталындан эгелээш белеткеп туткан стандарттыг магазиннерни болгаш стандарттыг садыг дерилгелерин (шкафтарны, прилавкаларны) ССРЭ-ниҥ Ыяш болгаш саазын үлетпүрүнүҥ министерствозунуҥ бүдүрүлгелеринче кылып белеткээр дугайында саналын ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозу-биле кады ай хуусаа иштинде ССРЭ-ниҥ Министрлер Чөвүлелинге киирип келирин ССРЭ-ниҥ Ыяш болгаш саазын үлетпүрүнүҥ министерствозунга дагзыр.

26. 1953 чыл-биле деннээрге 1956 чылда садыг четкилеринге автоматтыг соодулгалыг компрессорларныҥ болгаш дерилгелерниҥ бүдүрүлгезин 3 катап, хөй-ниити чемненилге черлериниҥ бүдүрүлгелеринге дерилгелери 8 катап, касса аппаратарын 4,5 катап база садыг транспорт дерилгелерин 5,5 катап көвүдедири эргежок чугула деп санаар.

Айыткан дерилгелериҥ бүдүрүлгезин хамаарышкан министерстоларныҥ чыл планнарынга баш удур көөрүн ССРЭ-ниҥ Күрпланынга хүлээдир.

27. Күрүне садыныҥ болгаш хереглел кооперациязыныҥ садыг организацияларынга хамааржып турар автомобильдериҥ септелгезин хандырарын ССРЭ-ниҥ Автомобиль транспорт болгаш чазаглыг оруктар министерствозунга, ССРЭ-ниҥ Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер министерствозунга база эвилелдешкен республикаларныҥ Министрлер Чөвүлелдеринге хүлээдир.

III. Кадрлар белеткелин экижидер хемчеглер дугайында

28. Бараан саарылгазын бүгү тала-биле калбартыр база садыгны организастаарын экижидер сорулгаларны күүседип шыдаар аргалыг совет садыгныҥ тускай эртемниг кадрларын белеткээрин хандырар сорулга-биле эргежок чугула деп санаары болза:

а) садыг-экономиктиг институттарга болгаш дээди өөредилге черлериниҥ факультеттеринге хүлээп алыышкынны 1953 чылда 2.200 кижи турганындан 1954 чылда 3 муҥ кижи чедир, 1955 чылда 3.500 кижи чедир, ооҥ иштинден сан-хөө экономиктиг, политехниктиг институттарныҥ болгаш ССРЭ-ниҥ Культура министерствозунуҥ университеттериниҥ факультеттеринге —бир муҥ кижи чедир, ол ышкаш совет садыгныҥ бот-өөредилгелиг Бүгү-эвилел институдунга хүлээп алыышкынны 1953 чылда 2,500 кижи турганындан 1954 чылда 3 муҥ кижи чедир көвүдедир;

б) ССРЭ-ниҥ Культура министерствозунуҥ эргезинден ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунуҥ эргезинге дараазында институттарны шилчидер; дээди өөредилге албан черлеринге садыг талазы-биле тускай эртемниглерни белеткээриниҥ ниити методиктиг удуртулгазын ССРЭ-ниҥ Культура министерствозунга хевээр артырбышаан, Москваныҥ Г. В. Плеханов аттыг улус ажыл-агый институдун, Ленинградтыҥ Ф. Энгельс аттыг совет садыг институдун, Самарканданыҥ В. В. Куйбышев аттыг совет садыг институдун болгаш совет садыгныҥ Харьков институдун база бот-өөредилгелиг Бүгү-эвилел институдун;

в) ССРЭ-ниҥ Садыг министерствозунга хүлээдири болза:

дээди болгаш ортумак тускай эртем чок, садыгныҥ эҥ дээре удуртур ажылдакчыларнан тускай эртемниглерни белеткээрин 1955 чылда садыгнын дээди школазынга 200 кижи база ийи чыл хуусаалыг садыг курстарынга чыл бүрүде 1000 кижи чедирер;

Тускай ортумак эртемниг садыг ажылдакчыларын белеткеп турар техникумнарга хүлээп алыышкынны 1953 чылда 7.100 кижи турганындан 1954 чылда 8.500 кижи чедир база 1955 чылда 10 муҥ кижи чедир, ооҥ иштинден хөй-ниити чемненилгезиниҥ талазы-биле тускай эртемниглерни 2 муҥ кижи чедир көвүдедир, ол ышкаш совет садыгныҥ бот-өөредилгелиг Бүгү-эвилел техникумунга хүлээп алыышкынны 1953 чылда 2 муҥ кижи турганындан 1954 чылда 4 муҥ кижи чедир көвүдедир;

1954—1955 чылдарда садыг школаларынга болгаш куменарлыг өөредилгениҥ база тускай садыг школаларынга үүрмектеп база бөлүүбиле садар садыгга хереглетинер массалыг профессияларныҥ садыг ажылдакчыларынын белеткелин 1953 чылда 18.800 кижи турганынга удур чылда 25 муҥ кижи, ийи-чаҥгыстап болгаш бригадалап өөредир арга-биле 1953 чылда 13.600 кижи турганынга удур чылда 25 муҥ кижи чедир, база күрстарга садыг ажылдакчыларынын мергежилин бедидерин—1953 чылда 89.200 кижи турганынга удур чылда 128 муҥ кижи чедирер. Массалыг профессияныҥ бот-өөредилгелиг курстарынга хүлээп алыышкынны 1953 чылда 3 муҥ кижи турганындан 1954 чылда 5 муҥ кижи чедир көвүдедир;

кол профессияныҥ садыг ажылдакчыларын—садыгжыларны, поварларны, санакчыларны болгаш өскелерни-даа белеткээрде ийи-чаҥгыстап болгаш бригадалап өөредирин калбаа-биле хереглээр. Өөреникчилерни өөредир талазы-биле чарыгдалдарны бо сорулгага болгаш ол категорияныҥ ажылдакчыларынын санынга шилчидилгелериниҥ нормаларынга хамаарыштыр эде көрбүшаан, кадрлар белеткелинге болгаш билиг бедидилгезинге шилчидилгелериниҥ күсели-биле чорудар;

г) 1954—1956 чылдарда техникумнарныҥ 12 өөредилге бажыннарын, садыг өөредилгезиниҥ 30 школаларын болгаш техникумнар база школалар өөреникчилериниҥ 39 ниити чуртталга бажыннарын тудар.

IV. Көдээге садыгны экижидер дугайында

29. Колхозчуларныҥ, көдээ интеллигенциянын, совхозтар болгаш МТС-тер ажылчыннарынын улус хереглел бараааннарынга, ынчаарга колхозтарныҥ — бүдүрүлгеге хереглээр бараааннарынын улам доозулгаа-биле Центросоюзка хүлээдири болза:

а) садыгга үзүктелиишкиннерни болгаш үүрмектеп садар садыг четкилеринге бараааннар чедириишкиннеринге саадаашкыннарны болдурбайн, көдээ чонга, ол ышкаш колхозтарга бараааннар садарын улам калбартыр.

Чоннуҥ хереглелиниҥ бүгү талазлыг үчёдун эки өөренирин көдээге организастаар болгаш аҥаа үндезилээш, эргежок чугула бараааннарга негелдени үлетпүрге салырын, республикаларже, крайларже, областарже, районнарже база чурттакчылыг черлерже бараааннарны шын сөөртүрүн болгаш чоннуҥ хереглелинге таарышпас база куду шынарлыг бараааннарны үлетпүрден хүлээп албазын;

б) ыяш материалларынга, цементиге, шывыг материалдарынга, кадгаларга болгаш өске-даа тудуг материалдарынга база бүдүрүлгеге хереглетинер бараааннарга колхозчуларнын, ол ышкаш колхозтарныҥ салып турар негелделерин хандырар төлээде, ол бараааннарны улуг хемчээлдерге садыглаарын калбартыр.

Тудуг материалдарын болгаш бүдүрүлгеге хереглээр бараааннарны садыглаар талазы-биле 1954—1956 чылдарда 1700 магазиннерни болгаш складтарны немештир ажыдарын;

в) доктаамал садыг четкизи чок хөй эвес чурттакчылыг черлерниҥ чонуҥ хандырары-биле бараааннарны расписание ёзугаар (келир хүннерин айытпышаан) эргилдир сөөртүп садыглаар арганы организастаарын, ол сорулга-биле 1954 чылда 500 автолавкаларны дериирин;

г) 1954—1956 чылларда үүрмектеп садыглаар 23 муҥ садыг бүдүрүлгелерин ажыдар.

Районнар төптери болур хоорайларга болгаш ажылчын суурларга үлетпүр бараааннарын садыглаар талазы-биле универсалдыг магазиннерни 1954 чылда тударын болгаш ажыдарын; хереглекчилерниҥ көдээ ниитилел бүрүзү бирден эвээш эвес универсалдыг магазиниг болурун, ынчаарга эҥ хөй чурттакчылыг черлерге (чер-черниҥ байдалын барымдаалап тургаш) идик аймаан, даараныла кылыгларын болгаш тудуг материалдарын садыглаар талазы-биле тускайжытынган магазиннерни ажыдарын;

д) склад ажыл-агыйынын хожудаашкынын узуткаары-биле хереглел кооперациязынын, райпотребсоюзтарнын болгаш хереглекчилер ниитилелдериниҥ бөлүктеп садар звенозунга 1954—1956 чылдарда 1700 муҥ дөрбелчин метр шөлдүг ниити бараан складтарын, ооҥ иштинден эжелелге таваршыкан турган районнарга 890 муҥ дөрбелчин метр шөлдүг складтарны тударын;

е) районнар төптеринге болгаш тывыш кооперациязынын организациялары тургустунмаан хөй чурттакчыларлыг черлерге чоннуҥ амыдырал хереглелин хандырар талазы-биле мастерскаяларны (даараныр, сапог даараар болгаш өске-даа) организастаарын болгаш септелгеге хереглээр материалдарны садарын калбартырын;

ж) көдээде чайнаяларныҥ ажылын экижидерин: оран-бажыннарны септээрин, оларны эргежок чугула чепсек-хекселдер болгаш дерилгелер-биле хандырарын, салыр чемнериҥ ассортиментилерин калбартырын, белеткеп турар чемнериҥ шынарын бедидерин, хереглекчилерни хандырарынын культуразын бедидерин.

30. Бүдүрүлгелерден болгаш үндүрүлге базаларындан бараааннарны хереглекчилер эвилелдериниҥ базаларынче транзиттеп сөөртүрүүҥ практиказын калбартырын, райэнарныҥ хереглекчилер эвилелдериниҥ болгаш хереглекчилер ниитилелдериниҥ сөөртүр бараааннарны аҥаа сортировкалаарын организастаарын Центросоюзка хүлээдир.

31. Областарныҥ, крайларныҥ болгаш республикаларныҥ хереглекчилер эвилелдериниҥ бараааннарны бөлүктеп үндүрер базаларынын штатынга хереглел кооперациязынын ажылдакчыларынын ниити саныныҥан 5 хереглекчилер ниитилелдеринге бир бараан эртемниг инструкторну киирер эргени Центросоюзка тыпсыр.

32. Үүрмектеп садар четкилерже бараааннар чедирилгезин хереглекчилер кооперациязынын дыка хөй организацияларында багай организастап турар, ооҥ түннелинде садыгжылар бараааннаар дээш чоруткаш, магазиннерни хаап кааптар ужурга таваржып турар, ындыг практиканы соксадырын болгаш садыг четкилеринге бараааннарны өй-шаанда чедирерин хандырарын Центросоюзка хүлээдир.

Чорумал садыгны болгаш бараааннарны эргилдир сөөртүрүн организастаарынга херектиг 500 автомашиналарны, ол ышкаш 200 катерлерни 1954 чылда Центросоюзка үндүрүп бээр.

(Уланчызы 3-кү арында).

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитединде

Совет садыгны улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында

(Төнчүзү. Эгези 1—2 арыннарда).

33. Хамааты болгаш чуртталга тудуушкуну чорудуп турар республикаларның министерстволарының тудуг организацияларының, ол ышкаш чер-черде тудуг чорудуп турар областарның болгаш крайларның күүскомнарының организацияларының күжү-биле хереглел кооперациязының складтарының, магазиннерининң, хлеб быжырар черлерининң тудуушкунун хандырарын эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге дагзыр.

34. Садыгжы чурттаар кожа квартиралыг белеткел туткан шит магазиннерни болгаш ол магазиннерге хереглетинер кылдыр чыл планнарындан тодаргайлап турар санныг чаңгыс-аай садыг дерилгелерниң комплектизин (прилавкаларны болгаш шкафтарны) Центросоюзка белеткеп бээрин ССРЭ-ниң Тудуг материалдар үлетпүрүнүң министерствозунга хүлээдир.

35. ССРЭ-ниң Сан министерствозунга хүлээдири болза:

а) магазиннер, складтар тудугларынга болгаш дерилгелер садып алырынга 1954 чылда Центросоюзка 5 чыл хуусаа иштинде эгидер кылдыр 300 миллион рубль хемчээлдиг чээлиин тыпсырын.

Культура фондузунун хөренгилериниң хостуг артыышкынын 250 миллион рубль хемчээлге 5 чыл хуусаа иштинде чээп алыр чурум-биле тудуушкунга ажыглаар эргени Центросоюзка бээрин.

Белеткел организацияларының хүлээп алганы 70 миллион рубль түннүг кол хөренгилериниң өзерин Центросоюзтан ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга дедир эгидериниң хуусаазын 3 чыл узадырын;

б) садыг банкызының конторалары тургустунмаан көдээ черлерге болгаш районнар төптеринге хереглел кооперациязынга капитал тудуушкунунуң акшаландырыышкынын Күрбанк дамчыштыр чорударын.

36. Хереглел кооперациязынга капитал тудуушкунну хандырарынга эргежок чугула тудуг материалдарын, дерилгелерни болгаш тудуг механизмнерин Центросоюзка төпчүткен чурум-биле үндүрүп бээрин чыл планнарынга баш удур көрүп турарын ССРЭ-ниң Күрпланынга хүлээдир.

37. 1954—1955 чылдарда хереглел кооперациязының 1000 хлеб быжырар черлеринге хереглээр хлеб ажыдар машиналарны, ажыткы доскаарларын, шишкикчилерни болгаш еске-даа дериглерни боттарының заводтарынга кылгаш, Центросоюзка бээрин ол ышкаш ол дериглерни монтажтаарынга дузаламчы көргүзөрин ССРЭ-ниң Аъш-чем бараанар үлетпүрүнүң министерствозунга болгаш Машина тудуушкунунуң министерствозунга хүлээдир.

38. ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер министерствозунга хүлээдири болза:

а) хереглел кооперациязынга хамааржып турар организацияларның тракторларын Центросоюзтун хуваалдазын ёзугаар машина-трактор болгаш тускайжыткан станцияларның мастерскаяларынга 1953—1954 чылдарда септетирип бээрин.

Хереглел кооперациязында организацияларның тракторларын септээринге хереглээр четпейн турар үүлдериниң даңзызын ёзугаар артык кезектерни болгаш подшипниктерни Центросоюз бодунуң фондуларындан ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер министерствозунга үндүрүп бээрин болгаш МТС-терге, тускайжыткан станцияларга тракторларны септээринге хереглетинер чарыгдалдарның шуут өртээн ёзугаар төлеп бээрин;

б) кооперация организацияларының садыг четкилеринге барааннарны болгаш колхоз рыноктарынга колхозтарның база колхозчуларның көдээ ажыл-агый продуктуларын сөөртүп чедиреринге хереглээри-биле көдээ ажыл-агыйдан болгаш боттарының чүк сөөртүлгезинден хостуг үелерде МТС-ниң база белеткел организацияларының автотранспортун хереглел кооперациязының органнарының болгаш колхозтарның эргезинге тывыскан турар.

39. Центросоюзка хүлээдири болза:

а) 1954—1956 чылдарда:

техникумнарга 20300 тускай эртемниглерни, оон иштинден 7400 бараан эртемниглерни, 8300 бухгалтерлерни болгаш 3600 плановиктерни белеткээрин;

Садыг-кооператив школаларынга—46500 магазин эргелекчилерин, садыгжыларны, поварларны, хлеб быжырыкчыларын, санакчыларны болгаш өске-даа ажылдакчыларны белеткээрин;

Кыска хуусаалыг курстарга— 100 мүн хереглекчилер ниитилелдериниң болгаш районнарның хереглекчилер эвилелдериниң баштаар черлериниң даргаларын, садыг килдистериниң эргелекчилерин, магазиннер эргелекчилерин, чайнаялар, столоваялар эргелекчилерин болгаш өске-даа ажылдакчыларны белеткээрин;

б) хереглел кооперациязынга үр үеде ажылдаан практиктиг ажылдакчыларның тускай эртемни чедип алыры-биле 1954 чылда ийи чыл хуусаалыг областар аразының 10 садыг-кооператив школаларын тургузар, ону доосканнар ортумак тускай эртемниг дипломун алыр эргени тыпсыр. Ол школаларга 1954—1956 тер-биле ай хуусаада хандырарын;

в) садыг, белеткел болгаш будуулге черлеринге бригадалап база ийи-чаңгыстап өөредир арганы ажыглап тургаш, кадрларны белеткээрин калбаа-биле практикалаары, күш-ажылдың талазы-биле планнап доктааткан ажылдакчыларның санының кырыга хереглел кооперациязының культура фондузунун күсели-биле бо арганы хереглеп тургаш, чыл бүрүде 50 мундан эвээш эвес кижини өөредир.

40. ССРЭ-ниң Культура министерствозунга хүлээдири болза:

а) Львовтун садыг-экономиктиг институдун 1954 чылдың июль 1-ге чедир Центросоюзка эгидер;

б) эвилелдешкен республикаларның университеттериниң экономиктиг факультеттеринге хереглел кооперациязынга ажылдаар тускай эртемниглерни белеткээр талазы-биле группаларны организастап, аңаа чыл бүрүде-ле ниити хүлээп алышкынны 500 кижиден эвээжетпес.

41. Центросоюзка хүлээдири болза:

хереглел кооперациязының организацияларының уставын шыңгыы сагыырын болгаш эргелел база контроль органнарының соңгулдаларын устав-биле доктаатынган хуусааларда чорударын, база хуучуларның хуралдарынга оларның отчёттарын дыңнап турарын хандырар;

кооператив ажылдарын контрольдаарынга хуучуларны, оларның соңгаан ревизия, лангыы, столовая комиссияларын калбаа-биле киириштирер;

хереглел кооперациязының организацияларының тускай эртемниглерин болгаш соңгулдалыг ажылдакчыларын дүрүм чокка ынай бээр октаарын болгаш ажылдан дүжүрерин болдурбас.

V. Колхоз садыын экижидериниң дугайында

42. Республикаларның Министрлер Чөвүлелинге, ажылчы чоннар депутаттарының область, край, хоорай болгаш район Советтериниң күүскомнарынга болгаш ССРЭ-ниң Садыг министерствозунга хүлээдири болза:

а) колхозтарның болгаш колхозчуларның артыкшылдыг көдээ ажыл-агый продуктуларын колхоз рыноктарынга, бирги эзлчегде улуг хоорайларга база үлетпүр төптеринге садыглаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузары-биле эргежок чугула хемчеглерни алыр.

Колхоз рыноктарынга көдээ ажыл-агый продуктуларын эккеп садыглаарын организастаар херекте бар четпестерни чоокку үеде узуткаарын, база колхозтарның болгаш колхозчуларның артыкшылдыг көдээ ажыл-агый продуктуларын колхоз рыногунга эккеп садарын дыка улгатырарын хандырар;

б) бүгү-ле колхоз рыноктарын садыгның чугула хереглетинер санныг херекселдери, дензилер, тускай хептер-биле ай хуусаада хандырарын;

в) колхоз рыноктарынга павильоннар болгаш ларёктар тургузар черлерни колхозтарга бээрин, ол ышкаш рыноктарга доктаамал садыгны организастаары-биле садыг бажыннарын колхозтарга хөлезилиг эдилетирерин хандырар. Көдээ ажыл-агый продуктуларын, ол ышкаш чугула херекселдерни шыгжаар склад бажыннарын чогуур төлевирбиле колхозтарга болгаш колхозчуларга бээр.

Колхозчуларны болгаш колхозтарны эзт болгаш сүт шинчип контрольдаар станциялар-биле үзүктел чокка хандырар, ол ышкаш эзтти база өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын үүрмектеп кезер, дензилээр талазы-биле дуза көргүзер;

г) колхозтарның болгаш колхозчуларның чугула негелделерин хандырарынга ассортиментилиг үлетпүр барааннарын садыглаар садыгларны колхоз рыноктарынга болгаш оон чоок-кавызының кудумчуларынга калбартыр.

Күрүне садыының чер-черде органнары-биле дугуржулгаларны ёзугаар хоорайларның колхоз рыноктарынга ажыл-агый барааннарын, терге, шанак болгаш аттың дериг-херекселдериниң кылыгларын база бүдүүлгеге хереглетинер өске-даа барааннарны садыглаар эргени хереглел кооперациязынга тыпсыр;

д) комиссияга хүлээп алдынган продуктуларны садыглаарынга болгаш шыгжаарынга эргежок чугула магазиннерни, павильоннарны, майгыннарны, складтарны хүлээнилге эгелерге садары-биле колхозтардан болгаш колхозчулардан продуктулар хүлээп ап турар эргени хереглел кооперациязының организацияларынга бээр;

е) 1954—1956 чылдарның дургузунда хоорайларның 508 чаа колхоз рыногун тудуп тургузар. Колхозтарга болгаш колхозчуларга хамааржып турар барааннарны шыгжаары-биле ам ажылдап турар рыноктарга 750 складтарны болгаш 750 соодулгаларны, 750 чайнаяларны 750 эзт шинчиир болгаш 750 сүт шинчип контрольдаар станцияларны тудуп тургузар.

Рыноктарга эзт-сүт шинчип контрольдаар станцияларның болгаш чайнаяларның, соодулгаларның складтарының, чаа колхоз рыноктарының салбырларының продуктуларын эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлели биле ССРЭ-ниң Садыг министерствозу 2 ай хуусаада көөр болгаш бадылаар.

43. Центросоюзка хүлээдири болза:

а) колхозтар-биле дугуружкан өртек ёзугаар колхоз рыноктарынга садары-биле колхозтардан көдээ ажыл-агый продуктуларын хереглел кооперациязының организацияларының комиссияга үлээп алырын болгаш хереглел кооперациязының организацияларының комиссиочнуң шаңнал төлевирин колхозтарга бээрин чорудар;

б) колхоз рыноктарынга садары-биле колхозтардан болгаш колхозчулардан көдээ ажыл-агый продуктуларын хереглел кооперациязының комиссияларын алыр чурумун 2 неделя иштинде ажылдап кылгаш, ССРЭ-ниң Садыг Министерствозунга бадыладыры-биле киирер.

44. Ажылдарны хостуг автотранспорттун күсели-биле көдээ ажыл-агый продуктуларын колхоз рыноктарынга чедирери-биле колхозтарга транспортту бээрин, ол ышкаш улуг хоорайларга колхозтарның болгаш колхозчуларның көдээ ажыл-агый продуктуларын демир орук станцияларындан болгаш хемнерде пароход турар черлерден колхоз рыноктарынга чедирер тускай чүк сөөртүр автомобильдерни поездилер болгаш пароходтар кээп турар үеде организастаарын Центросоюзка, ССРЭ-ниң Автомобиль транспортунун болгаш чазаглыг оруктар министерствозунга, республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге болгаш ажылчы чоннар депутаттарының край, область Советтериниң күүскомнарынга хүлээдир.

45. 1953 чылдың IV кварталында болгаш 1954 чылда бар турар колхоз рыноктарының чаагайжыдылгазынын план база тудугга чугула хереглетинер тудуг материалдарын болгаш колхоз рыноктарының чаагайжыдылгазын хандырарын ССРЭ-ниң Садыг министерствозу-биле аразында дугуржуп чугаалашпышаан, ай хуусаанын иштинде ажылдап кылгаш, бадыладырын республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге хүлээдир.

* * *

Күрүне, кооператив болгаш колхоз садыының үндезин көдүүлүүшкүнүн хандырары бүгү партия, совет болгаш профэвилел органнарының бир эң чугула сорулгазы болур деп ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП Төп Комитеди санап тур. Магазиннерниң болгаш столоваяларның ажылын хүн бүрү контрольдаары, совет садыгның принциптерин үрээрлер-биле шыңгыы демиселди чорудары, магазиннерниң болгаш столоваяларның ажылында илеретинген четпестерни өй-шаанда узуткаарынче хемчеглерни алыры болгаш чонну үзүктел чок хандырарын чедип алыры чер-черниң совет, партия болгаш профэвилел организацияларының хүлээлгези болур.

Садыг ажылын болгаш садыг ажылдакчыларын хамаанчок көөр чоруктарның бар турар четпестерин узуткаарын болгаш улусту хүн бүрү хандырар үндүлүг сорулганы күүседиринге бараан болуп турар совет садыг болза, социалистиг экономиканың бир эң чугула участогу, а совет садыгның ажылдакчылары—социализмниң ажыл-ишчилериниң база бир чугула отряды деп билип алгаш, оларны долгандыр эш-хуунун чогуур деткимчезин болгаш хүндүлеп көөр чорукту тургузарын ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП Төп Комитеди чер-черниң совет болгаш партия организацияларындан негеп тур.

Совет садыгның бүгү ажылдакчыларының хүлээлгези болза, садыг организацияларның болгаш бүдүүлгелерниң ажылында бар турар четпестерни эң кыска хуусаада үндезини-биле узуткап, совет садыгны чаа, улам бедик чадага чедир көдүрери болур.

ВЦСПС-тиң Секретариадында

«ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның Пленумунуң доктаалы-биле холбаштыр профэвилел организацияларының ажылының дугайында

«ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның Пленумунуң доктаалы-биле холбаштыр профэвилел организацияларының ажылының дугайында айтырыгны БЦСПС-тиң секретарылары чугаалажып көрген. Партия ТК-ның Пленумунуң доктаалы коммунистиг ниитилелди тургузары дээш демиселге совет улуска бирги чергениң ужур-дузалыг деп хүлээп алдынган шиитпирде дёмдеглээн.

Көдээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдериниң талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумунуң айыткан программазын күүседири бүгү улустун херээ болур болгаш бүгү профэвилел организацияларының кичээнгейинин төвүнге турар ужурлуг.

СЭКП ТК-ның Пленумунуң доктаалын болгаш эш Н. С. Хрущёвтун илеткелин ажылчы чоннарга тайылбырлап таныштырарының талазы-биле ажылды калбаа-биле чорударын ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыттарның күш-ажылчы көдүүлүүшкүнүн база чогаадыкчы инициативазын бүгү хемчег-биле хөгжүдерин болгаш партия ТК-ның тургускан сорулгаларын чеднишкинниг күүседиринче углаарын профэвилелдериниң төп, республика, край, область, фабрика-завод, чер-чер комитеттеринге болгаш төвүлелдеринге саналдаан.

Көдээ ажыл-агыйның болгаш белеткелдериниң ажылчыннарының база албан-хаакчыттарының профэвилелиниң төп, республика, край, область болгаш ажылчын комитеттери болза, социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының улам ыңайгы хөгжүлдезиниң сорулгаларын, культураларының дүжүттүүн бедидери, ниитиниң мал ажылының эң дүрген көдүүлүүшкүнү болгаш оон продуктулуун бедидери, чер ажылының болгаш мал ажылының ниити болгаш бараанныг продукциязын улгатырары, көдээ ажыл-агый продуктуларының белеткелдериниң күүне планнарын өй-шаанда күүседири дээш социалистиг калбак чарыштыг ажылчыннарның, трактористерниң, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң ортузунга калбартып чорудар хүлээлгелиг. Күш-ажылдың бүдүүкчүлүүнүн айтырыгларынче кичээнгейни күштелдирери, бүгү механизаторларның ажыл нормазын күүседирин, машина техниканы бедик бүдүүкчүлүг ажыглаарын чедип алыры эргежок чугула. Көдээ ажыл-агыйның механизаторларын белеткээринче болгаш оларның мергежилин бедидеринче кичээнгейни улгатырып, чогаадыкчыларның болгаш рационализаторларның массалыг шимчээшкинин калбартыры, көдээ ажыл-агый бүдүүлгезиниң мүрнакчыларының инициативазын болгаш үнелиг эгелээшкинин бүгү хемчеглер-биле хөгжүдүп, леткип, оларның дуржулгазын калбаа-биле пропагандаалаар, күш-ажылдың мүрнакчы методтарын болгаш көдээ ажыл-агый эртеминин база практиканын эң чаа чедишкиннерни бүдүүлгеге шингээдип киирерин чедип ап турары чугула.

МТС-ниң болгаш совхозтарның ажылчыннарының база албан-хаакчыттарының культура-амыдыралы хереглелдерин хандырарының чугаазында хүн-бүрүнүн сагыш салыышкынын күштелдирип, чуртталга бажыннарының, ниити чуртталга черлериниң, школаларының, эмнелгелерниң урулларның албан черлериниң болгаш культура-амыдыралдың өске-даа черлериниң тудуушкунунуң болгаш септелгезиниң планнарын чугаа чокка күүседирин чедип алыры, хууда немелде тудуглар кылып турарларга участоктар тускайлап бээр болгаш чурт иштинин тудуг материалдарын тыпсып бээринин талазы-биле бүгү хемчеглиг дузаламчыны көргүзери чугула. Эмнелге албан черлериниң ажылының талазы-биле база улустун хереглелинин эргежок чугула бүгү бараанларын үзүктелиишкин чокка садыглаарын хандырарының талазы-биле кошкаш дивес контрольду организастаар ужурлуг.

Культура-массалыг ажылды шуут совхозтарның салбырларынга, ховуу турлагларынга, трактор бригадаларынга болгаш мастерскаяларга организастаарынче онза кичээнгей салыр херек.

Профэвилелдериниң республика, область, орук, район болгаш фабрика-завод комитеттери, профэвилелдериниң культура, бажыннарын клубтары база библиотекалары шефке алган совхозтарының, МТС-ниң болгаш колхозтарының культура албан черлеринге культура-массалыг ажылды калбартыының талазы-биле практиктиг дузаламчыны көргүзер ужурлуг.

Чиик болгаш аъш-чем, ыяш болгаш саазын, металлургия болгаш хөмүр даш үлетпүрүнүн, демир орук транспортунун болгаш улус ажылагыйының совхозтарлыг база дузалал ажыл-агыйларлыг өске-даа адырларының ажылчыннарының профэвилелдериниң төп, область, комитеттери совхозтарның болгаш орук, район болгаш фабрика-завод дузалал ажыл-агыйларның коллективтеринче кичээнгейин дыка күштелдирер хүлээлгелиг.

Машина тудуушкунунун, транспорт болгаш аар машина тудуушкунунун, химия үлетпүрүнүн, тудуг материалдарының үлетпүрүнүн, ыяш болгаш саазын үлетпүрүнүн база улус ажыл-агыйының көдээ ажыл-агыйга чагыглар күүседип турар өске-даа адырларының ажылчыннарының профэвилелдериниң төп, область болгаш фабрика-завод комитеттери көдээ ажыл-агыйга чагыгларны үлетпүрүнүн бүдүүлгелериниң өй-шаанда болгаш бедик шынарлыг күүседири дээш, тракторларның болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының чаа конструкцияларын эң дүрген ажылдап кылыры болгаш бүдүүлгеге шингээдип киирери дээш ажылчыннарның, инженер-техниктиг ажылдакчыларның база албан-хаакчыттарның социалистиг чарыжын калбартып чорудар ужурлуг. Көдээ ажыл-агыйга бүгү чагыгларның күүселдезиниң талазы-биле доктаамал контрольду тургузар.

Демир орук, автомобиль транспортунун, далай болгаш хем флодунун ажылчыннарының профэвилелдериниң ТК-зы көдээ ажыл-агыйга төлевилетинген үлетпүр продукциязының өй-шаанда чедирилгези дээш социалистиг чарышты транспорт ажылдакчыларының ортузунга калбаа-биле чорудар хүлээлгелиг.

СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалын боттандырарынга хууда күш-ажылы-биле киржир төлээде көдээге доктаамал ажылдаары-биле бүдүүлгелерден болгаш албан черлериниң чоруп турар ажылчыннарының, инженерлерниң, техниктериниң болгаш агрономнарның чаагай чүткүлдерин профэвилел организациялары бүгү талазы-биле деткиир ужурлуг.

Машина техниказын эки ажыглаарының, эң эки токарьларының, слесарьларының, инженерлериниң ажылының дуржулгазын машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарның механизаторларына дамчыдып бээринин херээнге дузаламчыны МТС-терге, совхозтарга болгаш колхозтарга көргүзериниң талазы-биле оларга үлетпүрлүг бүдүүлгелер коллективтериниң шефтээшкинин профэвилел организациялары болгаш организастаары эргежок чугула.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының ниити хуралы

Октябрь 23-те ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының ниити хуралынга ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының чингине кежигүннериниң соңгулдазы болгаш корреспондент-кежигүннерин бадылаары болуп эрткен.

Эртенги хуралынга, Академияның салбырларының саналдап киирген кандидаттарын бадылаашкынга киирериниң мурнуу чарыында ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының президентизи, академик А. Н. Несмеянов Академия уставының кол чүүлдерин сагындырган болгаш соңгулдаларның сорулгаларын дыңнаткан. База ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының салбырларының аразына академиктер кылдыр 51 кандидаттарның доктаатынган хуваалдазын ол чарлаан.

Оон соонда салбырлар аайы-биле депшитирген кандидатураларны баш бурунгаар өөренип көрген эксперт комиссияларның даргалары чүве чугааланнар.

Комиссияларның даргалары академиктер М. А. Лаврентьев, М. М. Дубинин, А. А. Григорьев, А. И. Опарин, С. А. Христианович, В. П. Волгин, Г. Ф. Александров олар Академияга соңгутурган эртемденнериниң эртем талазы-биле характеристикаларын бербишаан, оларның эртемнин янзы-бүрү адырларын байыткан эң-не улуг-улуг шинчилелдерин чугаалагылаан.

Чажыт бадылаашкынның түннелинде ниити хурал ССРЭ-ниң эртемнер Академиязынга 51 академиктерни соңгаан. Оон соонда ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының салбырларга соңгутурган 148 корреспондент-кежигүннериниң бадылаашкыны болган.

Академик А. Н. Несмеянов ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының Президиумунун мурнундан Академияга чаа соңгутурганнарга байыр чедирген болгаш оларның эртем ажылынга чедишкиннерлиг болурун күзээн.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар Эвилелиниң баштаар чериниң XIV пленуму доозулган

ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар Эвилелиниң баштаар чериниң XIV пленуму бодунуң ажылын октябрь 24-те доосканн.

«Амгы үениң совет драматургиязының байдалының болгаш сорулгаларының дугайында» К. Симоновтун илеткелиниң болгаш Б. Лавреневтиң эдеринчи илеткелиниң талазы-биле шиитпирни сөөлгү хуралга бадылаан.

«Совет чогаалчыларның II Бүгү-эвилел съездизин чыылдырарының болгаш организастыг айтырыглар дугайында» А. Сурковтун дыннадыын оон соонда пленумнун киржикчилери дыннааннар.

Совет чогаалчыларның II Бүгү-эвилел съездизин 1954 чылдың күзүнүнде чыылдырар деп шиитпирни пленум үндүрген. Оон-биле кады съездиге белеткелдерге алдар кылдыр 1954 чылдың эгезинде ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар Эвилелиниң баштаар чериниң XV пленумун чыылдырар.

ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң удургуг органын пленум соңгаан. ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң даргазынга А. Фадеев соңгуткан. Баштаар черниң президиумун эштер В. Н. Ажаев, Н. Н. Асеев, Н. П. Бажан, П. У. Бровка, А. Т. Венцлова С. Ю. Векилов (Самед Бургун), Ф. В. Гладков, Н. М. Грибачев, Г. Г. Гулямов (Гафур Гулям), В. В. Ермилов, А. А. Караваева, В. П. Катаев, В. М. Кожевников, А. Е. Корнейчук, Л. М. Леонов, Г. Н. Леонидзе, С. Я. Маршак, Н. Е. Зарьян (Наири Зарьян), Ф. И. Панферов, А. А. Первенцев, Б. Н. Полевой, Н. Ф. Погодин, М. Ф. Рыльский, К. М. Симонов, Л. С. Соболев, А. В. Сафронов, А. А. Сурков, А. Т. Твардовский, Н. С. Тихонов, М. Турсун-Заде, А. А. Фадеев, К. А. Федин, М. А. Шолохов, С. П. Щипачев, И. Г. Эренбург составтыг кылдыр соңгаан.

Баштаар черниң секретариадын А. Сурков (бирги секретарь), К. Симонов, Н. Тихонов, Л. Леонов, Н. Грибачев, Б. Полевой составтыг кылдыр пленум соңгаан.

(СЭТА).

Улус демократиязының чурттарында

Польша-совет найыралдың быжыгыышкыны

ВАРШАВА. Польша-совет найыралды быжыглаарының айы Польша Улус Республикада чедиишкинниг эрттип турар. Совет улустуң күш-ажылчы чедиишкиннериниң дугайында лекциялар, илеткелдер, беседалар бүдүрүлгелерде, чаа тудугларда, транспортта болгаш суурларда эрттип турар. Бот-тывынгыр уранчүүл коллективтери совет музыканың концерттерин көргүзүп турар.

Польша-совет найыралдың ниитилелиниң хүрээлелинге дыка хөй ажылчы чоннар кирип турар. Ол айның эгезинде Варшавага Ниитилелдиң кежигүнүнге 100 муң ажыг кижи кирген. Сталиногруд воеводствозунда Ниитилелдиң организациязы 40 муң кижи чедир өскен. Зеленогруд воеводствозунда Ниитилелге 5 муң ажыг тараачыннар кирген.

Чурттуң хоорайларында болгаш суурларында совет кинофильмнериниң фестивалы улуг чедиишкинниг эрткен. Чүгле он хонуктун дургузунда найсылалдың кино театрларында совет киноларны 407 муң ажыг кижи көрген. Варшава воеводствозунга совет кинолар 9 хоорайларның болгаш 22 суурларның турум кино театрларында үнүп турар. Оон аңгыда, көдээже 19 көжер киноларны чоруткан.

(СЭТА).

Румынияда совет техниканың хүннери

БУХАРЕСТ. Румын-совет найыралдың айын байырлаары-биле холбаштыр октябрь 15-те Румынияда «совет техниканың хүннери» эгелээн. Румын-совет найыралдың Бухарест залында эртемденнериниң, инженерлериниң, техниктериниң, стахановчуларының, бүдүрүлге мурнакчыларының байырлыг хуралы болуп эрткен. Хуралды Румын Улус Республиканың эртемнер Академиязының президентизи Траян Савулеску ажыткан. «Совет эртем болгаш техника—күш-ажылчы улустуң материалдыг болгаш культурлуг деннелин чайгылыш чок бедидер сорулга-биле эртем-шинчилел ажылының болгаш бүдүрүлгениң хөгжүлдезинге үнелетинмес дузаламчы» деп темалыг илеткелди академик Н. Профири кылган. Совет төлээлериниң мурнундан ол хуралга ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының корреспондент-кежигүнү В. И. Спицын биле Киевтиң «Кызыл экскаватор» деп заводунуң токары Сталинчы шанналдың лауреады В. К. Семинский үүе чугаалаан.

Элээн хөй төп солуннар октябрь 15-те боттарының мурнуку үүлдерин «совет техниканың хүннеринге» тураскаатканнар. «Мунка» солун совет эртемниң болгаш техниканың кайгамчык улуг эртинези биске бердинген. Совет Эвилели биске бедик бүдүрүкчүлүг машиналарны болгаш заводтар дериглерин чорудуп берип турар. Оон ачызында үлетпүрүүн элээн хөй адырларыга станоктарны, тракторларны, машиналарны бүдүрүп алырынче бир-ле дугаарында кирер аргалыг болган бис деп бижип турар.

Совет дузаламчының база бир өске эң чугула талазы болза, ССРЭ-ниң эртем ажылдакчыларының, стахановчуларының болгаш чаартыкчыларының дуржулгазын бистиң чуртувустуң ажылчы чоннарының ажыглап турары болур деп, ол солун оон ынай бижип турар. Быковтуң, Борткевичиниң, Колесовтуң, Рышковтуң, Ковалёвтуң, Жандарованың, Корабельникованың, Чуткихтиң, Блаженковтуң, Бунеевтиң болгаш оон-даа өскелериниң аттары румын ажылчы чоннарга эргим аттар апарган, үүге дээрге, оларның мурнакчы методтары планнарны долдур болгаш ажыр күүседиринге улуг чедиишкиннерни чедип алырының аргазын биске берген.

(СЭТА).

Болгар комбайнёрлар

СОФИЯ. (СЭТА). Совет комбайнёрларның дуржулгазынга өөренмишаан, болгар комбайнёрлар улуг чедиишкиннерни чедип ап турарлар. Республиканың эң эки комбайнёрлары—ийи комбайнны кожуп алган 1207 гектар шөлден рапс, кызылтас болгаш тарымал-тоорук дүжүдүн ажаап алган. Нова Загора машина-трактор станциязының комбайнёру Василий Желязковтуң, «Сталинец—4» деп боду чоруур комбайн-биле 615 гектар шөлдүң дүжүдүн ажаап алган, Дойренцы суурнуң машина-трактор станциязының комбайнёру Радослав Андреевтиң, «Сталинец—6» агрегат-биле 606 гектар шөлдүң дүжүдүн ажаап алган болгаш 1046 тонна арбайны, кызылтасты болгаш тарымал-тоорукту бастырып алган, Пазарджик хоорайның машина-трактор станциязының комбайнёру Илии Панчевтиң аттары бүгү чуртта билдингир болуп турар.

Болгарияда хөрээжен комбайнёрлар эвээш эвес. Оларның дыка хөйү кончуг эки түннелдерни чедип алган. Ломск околийниң Вылчедрма суурунуң машина-трактор станциязының комбайнёру Мара Лашкова прицептиг комбайнга ажыллавышаан, 19 хүннериниң дургузунда 410 гектар шөлдүң дүжүдүн ажаап алган болгаш 864 тонна рапсты, арбайны болгаш кызылтасты бастырып алган.

Бо чылын комбайн-биле чурттуң тараа дүжүдүнүң 20 хуузун ажаап алган.

Улустуң хуралының Президиуму 67 мурнакчы комбайнёрларны Болгар Улус Республиканың орденнери-биле шаннаан.

(СЭТА).

Венаның ажылчы чоннарының митингизи

ВЕНА. Профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгрезиниң доозулганы-биле холбаштыр октябрь 22-де кежээ Венага австри профэвилелдер катыжыышкынының «профэвилел чаңгыс эвиниң фракциязының» чыылдырганы ажылчы чоннарның митингизи болуп эрткен.

Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының даргазы Джузеппе Ди Витторио бүгү чурттарның ажылчыннарынга оон шиитпирлериниң чугула ужур-дузалыын онзалап демдеглевишаан, профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгрезиниң ажылының дугайын чугаалаан.

Оон соонда Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының оралакчы даргазы Н. М. Шверник үүе чугаалаан.

Совет Эвилелиниң миллион-миллион ажылчы чоннарының мурнундан Н. М. Шверник австри ажылчыннарга акы-дунманың байырын чедирип, база оларның күш-ажылга болгаш тайбыңны быжыглаары дээш демиселинге чедиишкиннерлиг болурун күзээн.

Силерниң чурттуңарның найсылалы—Венага болуп эрткен профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгрези болза, дайынның кыпсыкчыларынга удур демократия дээш, бүгү делегейге тайбың дээш, кады демисежиринге, ажылчы чоннарның сырый катыжыышкынының көскү херечизи болур дээрзин эш Шверник чугаалаан.

Ажылчы чоннарның эрге-ажыктары кымга-ла үнелиг болдур, күш-ажылдың болгаш чуртталганың байдалдарын экижидери дээш, ажыл чокталыр чорукка удурланып, дорт болгаш доора үндүрүглерни чиигедип турган, ажыл төлевирин бедидери дээш, эр, хөрээжени, назыны, расазы болгаш национал хамаан чокка деп күш-ажылга деп төлевирни турган дээш, ажылчы чоннарның калбак социал страхованиези дээш, күрүнеин болгаш бүдүрүлге эзелериниң күсели-биле ажылчыннарга удур хоойлуларны күш чок болдурары болгаш профэвилелдериниң эргелерин долузу-биле хандырары дээш кады демисежиринге профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязын долгандыр олар шупту улам-на сырый катыжарлар. Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының улустуң эрге-ажыктарындан өске кандыг-даа эрге-ажыктары чок болуп турар профэвилелдериниң чедиишкиннери ол демиселге капиталистиг болгаш колония чурттарның ажылчы чоннарын сорук киирип турар.

Австрияның ажылчы чоннары профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязынга баштаткан бүгү чурттарның ажылчы чоннары-биле хлеб, тайбың, демократия дээш демисежиринге база орта тиилелгени чедип алыр дээрзинге бүзүрелин Н. М Шверник түннел сөзүнге илереткен.

Митингиге Лю Нин-и, Ламбардо Толедано, Данге болгаш бүгү делегейниң профэвилел шимчээшкининиң өске-даа сураглыг ажылдакчылары база ол ышкаш сөс ап үүе чугаалааннар.

(СЭТА).

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарынга

Профэвилелдериниң III бүгү делегей конгрезиниң манифестизи

Бүгү чурттарның эр, хөрээжен ажылчыннары, күш болгаш угаан ажылының ажылчы чоннары!

Эргим эштер болгаш өөнүктер!

Бистер профэвилелдериниң III конгрезинге 79 чурттардан келген бис. Бистер бүгү расаларның болгаш бүгү националдарның, бүгү политиктиг үзелдериниң болгаш бүгү шажынчы үдүлгелериниң талазы-биле күш болгаш угаан ажылының организастатынган 88 миллион 600 муң ажылчы чоннарын төлээлээн бис. Ажылчын шимчээшкининиң төөгүзүнде эң улуг болган, профэвилелдериниң бо бүгү делегейжи улуг ужуражыышкынынга бистиң негелдеривисти болгаш бистиң демиселивисти, бистиң планнарывысты болгаш бистиң идегелдеривисти чугаалажып көрдүвүс. Бистер чаагай байдалды болгаш тайбыңны күзээн илередип турар, демиселдиң программазын катыжып алгаш, демократтыг ёзу-биле ажылдап кылгаш, хүлээп алдывыс. Улуг капиталдың дарлалының адаанда турар чурттарда ажылчы чоннар түрегделге чурттарын болгаш бүзүрел чок чоруктан, аштан, ажыл чокталыышкынындан, кулдандырыышкындан, дайын айыылындан каражадаан турарын моон ыңай күзевейн турарлар. Олар амыдыралдың дээре байдалдары дээш, боттарының эргелерин камгалаары дээш быжыг тайбыңны камгалаары дээш катыжып алган демисежип турарлар. Миллион-миллион француз болгаш итали ажылчы чоннар үргүлчүлелиниң болгаш хемчээлиниң талазы-биле делегейде бодунга деннежир үүе чок ажыл соксадыышкыннарын чаңгыс-эптиг эртиргеннер. Амгы үеде миллион-миллион англи ажылчы чоннар ажыл төлевирин бедидерин негеп турарлар. Индияга, Бразилияга болгаш Иранга база улуг массалыг ажыл соксадыышкыннары болгулаан. Африканың элээн улуг девискээринге ажылчы чоннарның чаңгыс-аай демисели күш-ажыл дугайында дүрүмнү колонизаторларның үндүрерин албадаан. Раса талазы-биле ылгай көөр чорукка удур ол дипте демисел калбарып турар.

Капиталистиг болгаш колониалдыг делегейниң бүгү чурттарында—Катышкан Штаттарда болгаш Японияда, Грециядa болгаш Испанияда, Индонезияда болгаш Мароккода, Ортаакы Чөөн-чүктүң болгаш Латин Американың бүгү чурттарында ажылчын шимчээшкини калбарып турар. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда национал хосталга дээш шимчээшкин калбарып турар. Чүс-чүс чылдар дургузунда колонизаторларның дарлалының адаанга туруп келген эрги Азия чоорту хосталып турар. Бүгү-ле тайбыңга ынакшылдыг күштер-биле кады тайбыңның улуг хөрээн, улустар аразының айыыл чок чоруун болгаш национал хамаарышпас чорукту камгалап турар чаа улуг күрүне—Кыдат Улус Республика төрүтүнген. Вьетнамның болгаш Японияның, Малайяның болгаш Индонезияның, Чоккку Чөөн-чүктүң, Африканың болгаш Латин Американың улустары боттарының хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш маадырлыг демисежип турар.

Бүгү чурттарның эр, хөрээжен ажылчы чоннары!

Бөдүүн кижилериниң амыдыралының байдалдарын экижидери, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаары, силериниң чедип алган чедиишкиниңнерни көвүдедири силерден, силериниң чаңгыс-эвиңерден, силериниң демиселиңерден хамааржыр. Улустарның тайбың дээш могаг чок демисели бодунуң баштайгы үре-түннелдерин берген. Кореяда хан төгүүшкүнү доозулган.

Улустар аразының бүгү-ле маргылдаалыг айтырыгларын тайбың шиитпирлээриниң дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыынга чүс-чүс миллион эрлер болгаш хөрээженнер харыылап турар.

Ынчалза-даа улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынга удурланып турар күштер чер бөмбүрзээнде туруп турар. Олар тайбыңга сонуургалдыг эвестер. Олар эң улуг ажык-кончаалар дээш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун улам ыңай чидиглендиреринче, дайынче идегел салып турарлар. Олар Барыын Германияны дагын чепсеглеп, ону агрессияның Европада кол одаа болдуруп турар. Олар корей айтырыгны тайбың шиитпирлээрин үзерин күзеп, олар Ыраккы Чөөн-чүкте кол шериг базазы болуп бар чыдар Японияның шериг күүзүн дагын төрүтүндүрүп турарлар. Олар ажылчын аңгының амыдырал деннелинче халдаашкынны кылып турарлар. Бүгү-ле аар-берге човулан-хилинчээ ажылчы чоннарга онаажып турар боо-чепсектиң эндере бүдүрүлгезин олар дүргедедип турарлар.

Бистер шуптувус—эр, хөрээжен ажылчы чоннар, бүгү угланыышкыннарның профэвилелдери дараазындагы үүлдер дээш катыжып шыдаарывысты профэвилелдериниң Үшкү Бүгү-делегей конгрези көргүскен:

ажыл төлевирин бедидери хөлүүрүглерни кызырары, ажыл чоктапилерин узуткаары дээш;

эр, хөрээжени, назы-хары, расазы, националы хамаан чокка, бир дөмей ажылга бир дөмей төлевириниң принцивин киирер дээш;

күш-ажылдың кижизиг эвес темпилерин узуткаары дээш;

социал страхованиениң болгаш хандырылганың калбак системазының хөгжүлдези дээш;

ажылчыннарга удур хоойлуларны күш чок болдурары болгаш профэвилел эргелерин хандырары дээш;

шериг бюджеттерин кызырары болгаш хосталган курлавырларны экономиканың, культураның тайбың хөгжүлдезинге ажыглаар дээш;

Катышкан Нацияларның Организациязы бодунуң Уставын күүседип, улустар аразынга тайбың кады ажылдажылгаже угланган, ооң кылза чогууру рольче болгаш функцияларже дагын ээлзин дээш. Чаңгыс-эптиг идеязы массаларны улам-на хаара тудуп турар. Бүдүрүлгелергедаа, национал-даа болгаш бүгү делегей-даа масштабынга профэвилелиниң чаңгыс-эвин боттандырарынче ажылчы чоннарның чаңгыс-эви өзүп турар.

Бүгү делегейниң профэвилелиниң чаңгыс-эвин катап тургузары онза чугула ужур-дузалыг болур. Ол болза, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруунуң чаа кошкаашкынынга идиг болуп, боо-чепсектиң эндере бүдүрүлгезин моондактаар. Ол болза, янзы-бүрү социал системалыг күрүнелериниң аразынга экономиктиг болгаш культурлуг найыралчы харылзааларны хөгжүдеринге таарымчалыг идигни бээр. Ол болза, тайбың тургузуушкунуң көдүрлүүшкүнүнге, ажыл чокталыышкынының кызырылдазынга, улустарның чаагай байдалының бедиишкининге дузалаар.

Бүгү чурттарның болгаш бүгү профессияларның эр, хөрээжен ажылчы чоннары!

Делегейниң ийиги дайынының аар-берге уржуктарын утпаалыңар!

Бистиң хүрээлеңивистиң чаңгыс-эвин быжыглаалыңар!

Ажылчын аңгының национал болгаш бүгү делегейжи чаңгыс-эвин катап тургузаалыңар!

Ол чаңгыс-эпти бүдүрүлгелерге болгаш албан черлеринге тургузаалыңар, ажылчыннарның негелдерин камгалаар чаңгыс-аай фронтуну тургузаалыңар!

Ол чаңгыс-эпке шаптык ужуштырарын оралдажып турар күш-ажылдың америк федерациязының болгаш АКШ-тың бүдүрүлге профэвилелдериниң удуртукчуларыныы чергелиг чарылдырыкчы политиканы сойгалап илередиилиңер! Хөделиишкиннериниң чаңгыс-эвиниң дугайында профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының саналын профэвилелиниң организация бүрүзү болгаш хостуг профэвилелдериниң бүгү делегей конфедерациязының удуртур органнары хүлээп алырын негээлиңер!

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының бузулбас чаңгыс-эви делгерезин!

Быжыг тайбың, улустар аразынга найырал дээш, бүгү кижи төрелгеттиниң чырыткылыг келир үези дээш идепкейлиг болгаш соксаал чок демиселди чорудуп турар профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязы делгерезин!

Капиталдың чурттарында ажыл соксадыышкыннары

ЛОНДОН. Ажыл төлевирин бедидер дээш бензин сөөртүр машиналарның 6 муң чолаачылары Лондонда дөрт хонукта ажыл соксадыышкыны кылып турар. Рейтер агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, ажыл соксадыышкынының түннелинде хоорайның транспорту барык-ла шуут соксаан. Күш-ажылдың министри Монктонның медеглээни болза, ажыл соксадып турар чолаачыларны шериг-биле солуур деп чазак чери шиитпирлээн.

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң медээзинден көстүп турары болза, бензин сөөртүр машиналарның ажыл соксадыышкыны кылган 6 муң чолаачылары ажылга дедир келир дугайында чазак чериниң болгаш профэвилелиниң кыйгырыындан ойталаан. Ажыл соксадыышкыны кылганнар ажыл төлевирин бедидерин негеп турарлар.

Ажыл соксадыышкынының түннелинде Лондонның такси-мотор паркының чартыындан ажыг 5.600 машиналары шимчевейн турар.

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң медээлеп турары-биле алырга, Англияның алды аэропорттарының механиктери ажыл төлевирин 15 хуу бедидер дугайында оларның негелдезин күүсетпээн шаанга чедир «ажылдың оожум» тактиказын хереглээр деп шиитпирлээн.

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ. Токионуң радиозунун дыннадып турары болза, ажыл төлевирин бедидер дээш, «айыыл чок чорукту бот-боттарынга хандыржыр эргелел» деп адаар америк шериг «дузаламчызын» хүлээп алырынга удурланган ажылчыннарның демисели Японияда калбарып турар.

Хөмүр даш үлетпүрүүн ажылчыннарының национал профэвилелиниң ажыл соксадыр талазы-биле төп комитеди октябрь 24-ке чедир бүгү шахталарга ээлчег бүрүзүнде ийи шактыг ажыл соксадыышкынын, ынчаарга октябрь 26-дан эгелээш хөмүр даш тывыышкынын, 30 хуу кудуладып тургаш ажыл төлевирин бедидер дээш демиселди эгелээр деп айтыышкынны берген.

Радио дамчыдылгазындан алырга, сентябрь 22-де ол айтыышкынны ёзугаар Хоккайдо болгаш Кюсю ортулуктарда чеден муң ажыг шахтёрлар 2 шактыг ажыл соксадыышкынын эгелээн.

Токио радиозунуң ол ышкаш медээлеп турары болза, чоокта чаа Такаяма хоорайга болуп эрткен күрүнеиң демир орук ажылчыннарының бүгү-япон профэвилелиниң ТК-зының пленумунга америк шериг «дузаламчыны» хүлээп алырынга удур болгаш ажыл төлевирин улгатырары дээш демиселди эгелээр шиитпирни үндүрген.

КАНАДА

ОТТАВА. «Глоб энд мэйл» солуннуң бижип турарын ёзугаар алырга, целлюлоз-саазын үлетпүрүүнүң Онтарио можузунда 10 муң ажыг ажылчыннары ажыл төлевирин бедидерин негеп, ажыл соксадыышкынын чарлаан. Кебек можуда дын карачаңгыс ажылдап турган «Уэйт амулет» деп рудник ажыл соксадыышкынының түннелинде шуут хагдынган. Ол районда ажыл соксадыышкыны кылып турарларның саны 3 муң кижи чедип турар. Канадиен Пресс агентилелиниң медээлеп турары болза, Порт-Артур районда 700 бызаңчылар ажыл соксадыышкыны кылган.

САУДОВ АРАВИЯЗЫ

БЕЙРУТ. Парлалганың медээлеп турарын ёзугаар алырга, Арамко деп америк компаниянын бүдүрүлгелеринде ажылдап турар ажылчыннарның ажыл соксадыышкынын Саудов Аравиязының эрге-чагыргалары баскан. Ажыл соксадыышкынынга 16 муң ажылчыннар киришкеннер.

Саудов Аравиязының төөгүзүнде бир дугаар ол эң улуг ажыл соксадыышкыны болза, политиктиг уткашынарлыг болгаш ажылчыннарның профэвилелин тургузар деп кол негелделиг болган. Саудов Аравиязында күштүг болуп турар хоойлу-биле профэвилели хоругдатынган.

(СЭТА).

Кенияда англи эрге-чагыргаларның терроржу чоруу

ЛОНДОН. Октябрь 21-де общиналар палатазынга лейборист Л. Хейлдиң айтырыынга харыылавышаан, колониялар министри Литтлтонуң медеглээни болза, Кенияга 57 европейжилер, азий чурттардан 24 кижи, кикуйю аймактыг 3.743 негрлер болгаш өске аймактарлыг 281 негрлер өлүрткен болгаш балыглатырган. Тудуп хоругдатырганнарга болгаш «хыналдага таварыштырганнар» 138235, оларның иштинден 82 муң кижи хостатырган, 55307 кижи судка бердирген болгаш 865 кижи судтадырын манап турар.

Өлүрүүшкүннер-биле холбаштыр чеже хире истелгелерни чоруткаыл деп Хейлдиң айтырыынга Литтлтон чурагайларны «алыры чиик эвес болдур ийин» деп харыылаан.

Ол дээрге, истелгелерни кончуг эвээшти чоруткаңы ол эвес ыйнаан база «ол калчаалыг чурагайлар-биле чергелештир колониялар министри эптештирилге талазы-биле чаа хемчеглерни алырын бодап турар ирги бе деп, Хейл немей айтырган.

Кенияда байдалды «чүүлзүнгеп» мен деп Литтлтон чугаалаан. Аңаа харыы кылдыр лейборист С. Силвермэн «тайбыңны чүгле чуртту куруг хову кылдыр хуулдуруп тургаш чедип алыр дээр аянныг бодалды деткип хоржок дээрзин» Литтлгон бодап билир ужурлуг деп медеглээн.

(СЭТА).

Индий-Кыдатче чаа француз шериг кезектерин чорудуп турары

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң Ханойдан медээлеп турарын ёзугаар алырга, бо үеге чедир Германияга турган беш дугаар марокко-чадаг шериг полку октябрь 23-те Хайфонда чедип келген. Чоокку үеде өске ийи полктуң келирин манап турар.

Каш неделя болгаш боже Кореядан француз батальон келир, ол батальон болза, чаа «корей полктуң» өзээ болур.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы М. Н. Люндуп.

1954 чылда

„ШЫН“ СОЛУННУН

чагыдылгазын хүлээн алыры эгелээн.

Чагыдылганы „Союзпечатьтың“ Кызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлээлекчилери хүлээп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

12 айда—52 рубль 20 копеек.
6 айда—26 рубль 10 копеек.
3 айда—13 рубль 05 копеек.

Неделяда 5 үнер

Мооң-биле кады областың:

„Тувинская правда“, Тыванын аныяктары—Молодежь Тувы“, „Сылдысчыгаш“

Солуннарының чагыдылгаларын база хүлээп ап турар.
КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ! СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨЙҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫҢАР!

„Союзпечать“.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын 7. ТЕЛЕФОН НАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллдериниң—3—88, харыысалгалыг секретарының 3—68, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллдериниң 4—98, иштики информация, бухгалтериянның—3—65.

ТС02448. Культура эргелелиниң типографиязы